

Niebieskie tabliczki

Winston Churchill, Charles Dickens, Isaac Newton, Vincent van Gogh, Christopher Wren – to tylko kilka wybitnych postaci, których nazwiska występują na londyńskich „Blue Plaques”, czyli „niebieskich tabliczkach”. Oznaczone takimi tabliczkami budynki nabrały w powszechnej świadomości znaczenia historycznego i stały się celem wycieczek.

Inicjatorem takiej formy upamiętniania znanych osób i miejsc związanych z historią ich życia było Royal Society of Arts, które w 1867 r. wmurowało pierwszą tabliczkę na domu przy Holles Street (obecnie nieistniejącym), w którym urodził się George Byron. W 1875 r. w podobny sposób uhonorowano miejsca, gdzie mieszkał Napoleon III, a także angielski poeta John Dryden i te dwie tabliczki są najstarsze z zachowanych do dziś. Na początku XX w. było ich już ponad trzydzieści. W 1901 r. przyznawanie tabliczek przeszło w gestię władz Londynu, a od 1985 r. zajmuje się tym English Heritage, organizacja opiekująca się zabytkowymi obiektami. Obecnie jest ich blisko 800 i co roku przybywa średnio 20 nowych.

English Heritage przyjmuje propozycje kolejnych osób godnych takiego wyróżnienia, proces weryfikacji jest długi i przebiega według ściśle ustalonych kryteriów. Tak więc powinno minąć co najmniej 100 lat od daty urodzin lub 20 lat od daty śmierci kandydata. Ważne jest nie tylko powszechne uznanie zasług proponowanej osoby, ale też jej istotny związek z miejscem, które ma być upamiętnione. Właśnie zwrócenie uwagi na często pozornie anonimowe budynki jest jednym z głównych celów zamieszczania na nich tabliczek. Dlatego najczęściej upamiętniają one istniejące budynki, dużo rzadziej miejsca, gdzie się te budowle znajdowały.

Pierwsza tablica była ciemnoniebieska z białymi literami, późniejsze – najczęściej brązowe i przybierały różne formy. W 1921 r. przyjęto wzór, który z niewielkimi zmianami jest stosowany do dziś. Standardowa tabliczka ma około 50 cm średnicy, jest ciemnoniebieska z białymi literami i obwódką. Odsłaniana jest podczas specjalnej uro-

czystości przez osobę powszechnie znaną i jeśli to możliwe, w obecności rodziny upamiętnianej postaci.

Dwie z londyńskich tabliczek mają związek z Polską. Pierwsza znajduje się nieopodal Buckingham Palace, przy 4 St James's Place. Przypomina, że był to jeden z adresów, pod którym w 1848 r., podczas drugiego pobytu w Anglii, mieszkał Fryderyk Chopin. Rzadko opuszczał to mieszkanie, był zbyt chory, ubrany w płaszcz całe dni siedział przy kominku. Publicznie zagrał tylko raz, pomimo sprzeciwu lekarzy, chcąc wesprzeć sprawę narodową. Wystąpił na zaproszenie lorda Dudleya Stuarta 16 listopada w Guildhall podczas „Wielkiego dorocznego balu maskowego i koncertu na rzecz funduszu Towarzystwa Literackiego Przyjaciół Polski”. Na tabliczce widnieje napis upamiętniający fakt, iż z tego właśnie budynku wielki kompozytor wyruszył na swój ostatni występ przed publicznością.

Z kolei tabliczka przy 17 Gillingham Street w sąsiedztwie dworca Victoria przypomina o związkach z Londynem Josepha Conrada. Choć w Londynie częściej bywał niż mieszkał, to przez blisko 20 lat właśnie tu był faktycznie jego dom. Tutaj zdał egzamin kapitański, napisał pierwszą książkę, stąd wypływał na rejsy. W Londynie uczył się języka angielskiego, poznawał brytyjską kulturę i tradycję, tu także spotkał swoją przyszłą żonę. W dwóch wynajętych pokojach przy Gillingham Street zatrzymywał się

1.2. Tabliczki w Londynie:
przy 4 St James's Place (1)
i przy 17 Gillingham Street (2)

(zdjęcia: Paweł Kubisztal)

podczas pobytów w Londynie od końca stycznia 1891 do 1896 r.

Popularność londyńskich „niebieskich tabliczek” sprawiła, że w ostatnich latach English Heritage włączyło do projektu również inne miasta. Pierwsze tabliczki pojawiły się w Liverpoolu (m.in. upamiętniająca Johna Lennona) oraz Birmingham, w planach są kolejne angielskie miasta. Pełny wykaz „niebieskich tabliczek” można znaleźć m.in. w specjalnych przewodnikach oraz na stronach internetowych English Heritage. Odwiedzając Anglię warto ich wypatrywać, są gwarancją, że miejsca, które upamiętniają, trzeba zobaczyć.

Paweł Kubisztal